

MINISTARSTVO REGIONALNOGA RAZVOJA I FONDOVA EUROPSKE UNIJE

SMJERNICE ZA IZRADU TERITORIJALNE STRATEGIJE KAO DODATKA PLANU
RAZVOJA OBALNO-OTOČNE ŽUPANIJE
U SVRHU PROVEDBE
INTEGRIRANOG TERITORIJALNOG PROGRAMA
ZA OTOKE 2021.-2027.

Zagreb, listopad 2022.

SADRŽAJ

1. UVODNE ODREDBE	3
2. OBAVEZNI ELEMENTI TS-a.....	4
2.1. Uvod	4
2.2. Zemljopisno područje koje TS obuhvaća	4
2.3. Analiza razvojnih potreba i potencijala otočnog područja	5
2.4. Područja ulaganja TS-a.....	6
2.5. Opis integriranog pristupa rješavanju utvrđenih razvojnih potreba i potencijala područja.....	6
2.6. Opis sudjelovanja partnera u pripremi TS-a	7
2.6.1. Uspostava Radne skupine/otočnog partnerstva.....	7
2.6.2. Rad i zadaće Radne skupine/otočnog partnerstva	8
2.7. Financijski okvir	9
2.8. Okvir za praćenje provedbe TS-a.....	9
3. DONOŠENJE TS-a.....	9

1. UVODNE ODREDBE

Sukladno zahtjevima koje u pogledu integriranog pristupa teritorijalnom razvoju u članku 28. postavlja Uredba o zajedničkim odredbama (Common Provisions Regulation EU 2021/1060; dalje u tekstu: CPR), inicijative razvoja koje su osmislile države članice potrebno je poduprijeti putem ostalih teritorijalnih alata. Takvim alatima cilj je pružiti potporu integriranim teritorijalnim ulaganjima i lokalnom razvoju, a CPR ih definira u obliku teritorijalnih razvojnih strategija (dalje u tekstu: TS) za čiju je provedbu potrebno utvrditi minimalne zahtjeve sadržaja i razviti okvir odgovornosti relevantnih tijela koja će iste provoditi. Sukladno navedenom, člankom 28., točkom c) CPR-a utvrđeno je donošenje TS-a kao strateškog i operativnog dokumenta koji je jedan od glavnih preduvjeta za provedbu Integriranog teritorijalnog programa 2021. – 2027. (dalje u tekstu: ITP) za otoke. Proces izrade TS-a koordinira Ministarstvo regionalnoga razvoja i fondova Europske unije (dalje u tekstu: MRRFEU) dok su nositelji izrade obalno-otočne županije. Kako bi se osigurala primjena odredbe iz članka 26. stavka 1. Zakona o otocima (Narodne novine, broj 116/18, 73/20 i 70/21) koja glasi: „*Obalno-otočna jedinica područne (regionalne) samouprave u plan razvoja jedinice područne (regionalne) samouprave uključuje plan razvoja otoka*“, TS je potrebno izraditi kao dodatak planu razvoja obalno-otočne županije. Svaka obalno-otočna županija donosi TS u skladu sa svojim internim procedurama i uz prethodnu suglasnost MRRFEU. Izradom TS-a pruža se potpora integriranom teritorijalnom razvoju koji se provodi u okviru ITP-a za otoke, Posebnog cilja 5(ii) „Poticanje integriranog i uključivog lokalnog društvenog i gospodarskog razvoja, lokalnog razvoja u području okoliša, kulture, prirodne baštine, održivog turizma i sigurnosti u područjima koja nisu urbana“. Konkretno, obalno-otočne županije kroz izradu TS-a provode participativni pristup u rješavanju lokalnih problema u kojem proces vode otočni dionici (*bottom-up* pristup). Na taj način otočni dionici izravno utječu na kreiranje smjerova razvoja za otoke čime ujedno jačaju društvenu koheziju i kapacitete za strateško planiranje i provedbu projekata unutar otočne zajednice. Kroz izradu TS-a odgovara se na mnoge specifične izazove otoka identificiranjem ključnih područja djelovanja te otvaranjem mogućnosti za provedbu ciljanih intervencija i rješavanje lokalnih potreba.

Svrha ovih Smjernica jest pružiti jedinstvene upute obalno-otočnim županijama tijekom procesa izrade TS-a kako bi se osigurao ujednačen pristup i jedinstvena kvaliteta sadržaja dokumenta. Osim CPR-om, kojim su definirani obvezni elementi TS-a, ona mora biti usklađena i s Nacionalnim planom razvoja otoka 2021. – 2027. (NPRO) kao nacionalnim strateškim dokumentom, te ujedno pratiti indikativne aktivnosti dane okvirom ITP-a za otoke. Na samom početku procesa izrade TS-a potrebno je oformiti radnu skupinu koja će, uz obalno-otočnu županiju kao nositelja izrade dokumenta, sudjelovati u kreiranju sadržaja i cjelokupnom procesu donošenja TS-a, a nadalje i u praćenju provedbe zadanih ciljeva.

2. OBAVEZNI ELEMENTI TS-a

U skladu s okvirom koji člankom 29. propisuje CPR te primjenjujući uobičajena pravila kod izrade akata strateškog planiranja, pri izradi TS-a potrebno je pratiti sljedeću strukturu:

- Uvod
- Zemljopisno područje koje TS obuhvaća
- Analiza razvojnih potreba i potencijala područja
- Područja ulaganja TS-a
- Opis integriranog pristupa rješavanju utvrđenih razvojnih potreba i potencijala područja
- Opis sudjelovanja partnera u pripremi i provedbi TS-a
- Financijski okvir
- Okvir za praćenje provedbe

TS se izrađuje kao dodatak planu razvoja županije u formi akcijskog plana koji će se sastojati od tekstualnog i tabličnog dijela. Po uzoru na Smjernice za izradu akata strateškog planiranja, izrađen je tablični dio TS-a prilagođene forme, radi lakšeg snalaženja i učinkovitijeg prikaza odabranih operacija s pripadajućim mjerama.

Obalno-otočna županija kao nositelj izrade TS-a ima obvezu osigurati stručni kadar i odgovarajuće materijalne i tehničke uvjete za kvalitetnu i stručnu izradu i provedbu dokumenta. MRRFEU u funkciji Upravljačkog tijela koje u tehničkom smislu koordinira pripremu, izradu i provedbu TS-a, ovlašteno je davati mišljenja, suglasnosti i upute za svaku fazu navedenih postupaka, kao i za konačnu strukturu i sadržaj dokumenta.

U nastavku su detaljnije razrađene upute za svaki pojedini element TS-a. Prilikom izrade TS-a, u dijelovima gdje je moguće, podaci se preuzimaju iz pripadajućeg plana razvoja županije i/ili NPRO-a.

2.1. Uvod

U ovom dijelu potrebno je ukratko navesti ključne informacije o razlozima izrade i donošenja TS-a. Općenite uvodne informacije o ITP-u za otoke izradit će MRRFEU, dok će obalno-otočne županije biti u mogućnosti nadograditi iste sa specifičnim podacima za svoje područje.

2.2. Zemljopisno područje koje TS obuhvaća

U ovom dijelu potrebno je prikazati:

- *teritorijalni obuhvat otočnog područja za koje se TS izrađuje - mora biti jasno definiran, poželjno i potkrijepljen kartografski te je potrebno dati popis otoka, gradova i općina koje ulaze u sastav otočnog područja*
- *glavne značajke područja - potrebno je navesti opće podatke o geografskom području, administrativno-teritorijalnom ustroju, broju otoka, površini, stanovništvu i sl.*

2.3. Analiza razvojnih potreba i potencijala otočnog područja

TS treba biti usklađena s ciljevima NPRO-a i to prvenstveno za područja ulaganja koja su identificirana za financiranje putem ITP-a za otoke. Prilikom izrade analize moguće je koristiti analitiku iz postojećih strateških dokumenata koji obuhvaćaju otoke.

Analiza razvojnih potreba i potencijala područja (Analiza područja) je preduvjet za formuliranje relevantnih i učinkovitih područja ulaganja.

Područja analize su: društvo, gospodarstvo, kulturna baština i usluge, zaštita prirode i okoliša, prilagodba klimatskim promjenama te čista energija, energetika, obnovljivi izvori energije, primjenjivo za područje pojedine obalno-otočne županije.

U ovom poglavlju treba voditi računa o tome da se prikažu i analitički razrade podatci u svim razmatranim područjima analize te da se, gdje je moguće, usporede sa stanjem na razini županije i nacionalnoj razini, kako bi se istaknule regionalne različitosti.

Analiza područja mora biti provedena na način da pruža pouzdane, provjerljive i usporedive statističke podatke, odnosno daje podatkovnu podlogu za definiranje okvira integriranog pristupa TS-a.

U ovom dijelu potrebno je prikazati:

- *društvo: kvalitativno i kvantitativno prikazati dostupnost i generalno stanje javne infrastrukture, dostupnost društvenih sadržaja, pokrivenost socijalnim uslugama, broj i djelokrug organizacija civilnog društva i sl. s naglaskom na potrebe i potencijale područja*
- *gospodarstvo: kvalitativno i kvantitativno prikazati ekonomsku strukturu, dostupnost i stanje poslovne infrastrukture, uvjete za osnivanje i rad tvrtki na otocima, konkurentnost tvrtki, stupanj digitalizacije, potencijal za razvoj inovacija i inovativnih proizvoda, upotrebu novih tehnologija, međusobno povezivanje i sl. s naglaskom na potrebe i potencijale područja*
- *kulturna baština i usluge: kvalitativno i kvantitativno prikazati stanje materijalnih i nematerijalnih kulturnih dobara te potencijal valorizacije kulturne baštine u ekonomskom i turističkom smislu*
- *zaštita prirode i okoliša: kvalitativno i kvantitativno prikazati obuhvat zaštićenih dijelova prirode, pritiske na otočnu infrastrukturu i okoliš, prilagodbu klimatskim promjenama kroz operativne kapacitete civilne zaštite i vatrogastva, dosad poduzete i planirane mjere nadzora, ostvarena i potrebna ulaganja u zelenu i plavu infrastrukturu i sl. s naglaskom na potrebe i potencijale područja*
- *čista energija, energetika, obnovljivi izvori energije: prikazati glavne izazove u opskrbi električnom energijom, kvalitativno i kvantitativno prikazati energetske obnovljenu javnu infrastrukturu i onu koja zahtijeva energetske obnovu, iskazati doprinos niskougljičnom gospodarstvu i sl. s naglaskom na potrebe i potencijale područja.*

2.4. Područja ulaganja TS-a

Temeljem uočenih potreba i potencijala, u ovom dijelu se definiraju mjere koje doprinose operacijama ITP-a za otoke. Pripadajuće mjere za svaku operaciju se preuzimaju iz plana razvoja županije ili NPRO-a.

Za svaku operaciju potrebno je unijeti podatke o pokazateljima ostvarenja i rezultata, njihove početne i ciljne vrijednosti te ukupna planirana financijska sredstva za svaku operaciju. Podaci koje je potrebno ispuniti o odabranim mjerama za pojedinu operaciju, obuhvaćaju svrhu i krajnji rok provedbe mjere, nadležnost za provedbu, ukupno procijenjeni trošak provedbe pojedine mjere i izvore financiranja.

Radi jasnijeg i detaljnijeg pregleda podataka na jednom mjestu, sve prethodno navedeno bit će potrebno ispuniti prema tabličnom predlošku u prilogu ovih Smjernica.

2.5. Opis integriranog pristupa rješavanju utvrđenih razvojnih potreba i potencijala područja

TS-om je potrebno detaljno opisati/razraditi integriranost u rješavanju utvrđenih razvojnih potreba i potencijala područja otoka. ITP za otoke obilježava multi-tematski i multi-sektorski pristup otočnom razvoju što znači da mjere koje će biti podržane u okviru ITP-a trebaju biti međusobno povezane i međuovisne u pogledu postizanja zajedničkih ciljeva otočnog razvoja. Kombiniranjem ulaganja iz različitih sektora moguće je odgovoriti na složene izazove otočnog područja uz poštivanje utvrđenih razvojnih potreba i potencijala koje treba što kvalitetnije integrirati/objediniti. Takva multi-sektorska ulaganja mogu se provoditi na jednoj lokaciji ili na različitim lokacijama u otočnom području kako bi se doprinijelo rješavanju jednog ili više problema s kojima se otoci suočavaju.

U okviru TS-a poželjno je predvidjeti komplementaran set aktivnosti koje su prihvatljive za financiranje iz drugih fondova osim EFRR-a, naročito iz ESF+-a, kako bi se na cjelovit način odgovorilo na društvene izazove s kojima se otoci susreću. Tako će se primjerice prema utvrđenim potrebama, kroz EFRR u ITP-u financirati ulaganja u društvenu i javnu infrastrukturu, čime će se stvoriti infrastrukturni preduvjeti za djelovanje organizacija civilnog društva i ostalih otočnih dionika čije će aktivnosti biti moguće financirati iz ESF+-a.

U ovom dijelu potrebno je prikazati:

- *opis odabranih područja ulaganja koja će biti podržana u okviru ITP-a za otoke uz opis ekonomskih, socijalnih i ekoloških poveznica između planiranih područja ulaganja*
- *predviđa li se komplementaran set aktivnosti koje su prihvatljive za financiranje iz drugih fondova osim EFRR-a, odnosno na koji način je TS povezana s drugim programima*
- *kako će se osigurati razmjena iskustava među otocima i otočnim dionicima te na koji način će se uključivati partneri iz različitih sektora i/ili s više otoka u provedbu TS-a*

- *na koji način se, kroz provođenje TS-a, promišlja cjelovit i integriran razvoj otočnog prostora te kakav će dugoročan utjecaj imati provedba TS-a na otočni prostor za kojeg se izrađuje.*

2.6. Opis sudjelovanja partnera u pripremi TS-a

Člankom 8. CPR-a propisana je obveza provođenja sveobuhvatnog partnerstva i višerazinskog upravljanja u skladu s institucionalnim i pravnim okvirom države. Navedeno podrazumijeva obvezu obalno-otočne županije kao nositelja izrade dokumenta da prije početka izrade TS-a uspostavi Radnu skupinu/otočno partnerstvo koja će sudjelovati u cjelokupnom procesu izrade, donošenja te u nastavku i praćenja ishoda postavljenih ciljeva. Proces uspostave Radne skupine/otočnog partnerstva za svaku županiju koordinirat će MRRFEU.

Partnerski pristup mora se dosljedno provoditi od samog početka izrade TS-a jer se tako omogućava vrijeme nužno za izgradnju partnerskih odnosa koji su preduvjet izvedivosti i održivosti intervencija uz osnovno načelo da partnerstvo treba biti što je više moguće uključivo i otvoreno.

2.6.1. Uspostava Radne skupine/otočnog partnerstva

U sastav Radne skupine/otočnog partnerstva na razini obalno-otočne županije potrebno je uključiti sljedeće članove:

- jednog predstavnika nositelja izrade TS-a (obalno-otočne županije);
- najmanje po jednog predstavnika svake JLS na otocima ili one koja obuhvaća otoke;
- najmanje jednog predstavnika javnog tijela čijim su djelokrugom zastupljene teme razvoja otoka obuhvaćene ITP-om;
- najmanje jednog predstavnika gospodarskog sektora koji djeluje na otocima odnosno doprinosi razvoju otoka;
- najmanje jednog predstavnika socijalnih partnera koji djeluje na otocima odnosno doprinosi razvoju otoka;
- najmanje jednog predstavnika organizacija civilnog društva čijim su djelokrugom zastupljene teme razvoja otoka obuhvaćene ITP-om;
- prema potrebi, najmanje jednog stručnjaka koji djeluje u istraživačkim organizacijama i/ili sveučilištima čijim su djelokrugom zastupljene teme razvoja otoka obuhvaćene ITP-om.

Prilikom formiranja Radne skupine/otočnog partnerstva nužno je voditi računa o stručnosti članova te o njihovoj ravnomjernoj zastupljenosti po svim temama od značaja za ITP za otoke.

Cilj je kroz sastav Radne skupine/otočnog partnerstva pokriti sve potrebe i potencijale otočnog područja u županiji, a minimalno vezano uz spomenute indikativne operacije ITP-a za otoke. Radi osiguravanja *bottom-up* pristupa rješavanju lokalnih problema otočnog područja, preporuka je na razini predstavnika lokalne zajednice uključiti u što većoj mjeri one

predstavnik koji su upoznati s potrebama i potencijalima otočnog područja te koji raspolažu znanjem i praktičnim iskustvom u projektima i inicijativama usmjerenima k razvoju otoka.

Radna skupina/otočno partnerstvo imenuje obalno-otočna županija. Prijedlog članova Radne skupine/otočnog partnerstva potrebno je prethodno dostaviti MRRFEU-u koji će potom izvršiti provjeru jesu li na odgovarajući način zastupljeni svi dionici čije je sudjelovanje obvezno prilikom izrade i provedbe TS-a te dati suglasnost za uspostavu Radne skupine/otočnog partnerstva u predloženom sastavu. Konačna odluka o imenovanju Radne skupine/otočnog partnerstva odnosno lista svih imenovanih članova prilog je TS-a.

U ovom dijelu potrebno je prikazati:

- *na koji su način odabrani imenovani članovi Radne skupine/otočnog partnerstva*
- *na koji su način obuhvaćena sva propisana područja odnosno partneri, koja stručna područja predstavljaju pojedini članovi i koje će sektorske teme biti zastupljene na temelju stručnih znanja i područja interesa svakog člana.*

2.6.2. Rad i zadaće Radne skupine/otočnog partnerstva

Zadaci Radne skupine/otočnog partnerstva u fazi pripreme TS-a su:

- savjetovanje, konzultiranje i davanje mišljenja tijekom pripreme TS-a;
- predlaganje i odabir područja ulaganja u okviru TS-a

Radna skupina/otočno partnerstvo sudjeluje u procesu pripreme, izrade i donošenja TS-a, a njegov se rad nastavlja kroz praćenje zadanih ciljeva i očekivanih ishoda tijekom provedbe TS-a. To znači da će Radna skupina/otočno partnerstvo imati ključnu ulogu u odabiru područja ulaganja koje će biti podržane za financiranje u okviru ITP-a za otoke, ali i daljnjem praćenju provedbe kroz periodično izvješćivanje članova Radne skupine/otočnog partnerstva od strane nositelja TS-a o statusu provedbe i značajnijim izmjenama samog dokumenta.

U ovom dijelu potrebno je prikazati:

- *na koji način je organiziran rad Radne skupine/otočnog partnerstva i praktično sudjelovanje svih članova u planiranju i odlučivanju – održavanje sjednica/sastanaka itd;*
- *zaključke proizašle iz sjednica/sastanaka Radne skupine/otočnog partnerstva, na koji način se odvijao kontinuiran konzultativni proces - praćenje ishoda zadanih ciljeva u smislu informiranja i izvješćivanja svih članova o statusu izrade TS-a u cijelosti;*
- *osim informiranja i sastanaka, na koji način su se aktivno uključivali svi partneri odnosno članovi Radne skupine/otočnog partnerstva u fazi izrade TS-a – npr. davanje mišljenja, analiza, statističkih i ostalih podataka iz područja stručnog djelovanja svakog člana, provođenje anketa među stanovnicima otoka i sl.*

2.7. Financijski okvir

Financijski okvir daje prikaz financijskih pretpostavki za provedbu operacija u cjelokupnom razdoblju provedbe TS-a.

U ovom dijelu je potrebno istaknuti ukupnu raspodjelu planiranih financijskih sredstava po operacijama, koja će biti istovjetna podacima iz tabličnog predloška TS-a. Detaljan pregled kompletnog financijskog okvira bit će prikazan u tabličnom dijelu TS-a.

2.8. Okvir za praćenje provedbe TS-a

Ovo poglavlje daje uvid u odgovornosti svih dionika provedbe TS-a te obveze izvještavanja.

U ovom dijelu je potrebno prikazati odgovornosti i dužnosti svih aktera u provedbi TS-a: MRRFEU-a, županije, JLS-ova i drugih, te način izvještavanja nositelja provedbe TS-a prema MRRFEU-u i Radnoj skupini/otočnom partnerstvu.

Uloge i odgovornosti tijela te način izvještavanja će biti detaljnije predstavljeni u sklopu metodoloških smjernica za provedbu ITP-a za otoke.

Po donošenju TS-a, Sporazumom između MRRFEU i svake od županija, uredit će se obveze i uloge u provedbi TS-a. Svaka županija bit će zadužena za provedbu TS-a na svom području uz radnu skupinu/otočno partnerstvo koja će sudjelovati u provedbi TS-a, prvenstveno kao savjetodavna i informativna podrška županiji. MRRFEU će biti zaduženo za koordiniranje i praćenje provedbe ITP-a te za poduzimanje odgovarajućih aktivnosti kako bi se osigurala uspješna implementacija ITP-a.

3. DONOŠENJE TS-a

MRRFEU prati cjelokupan postupak izrade TS-a pri čemu provjerava usklađenost s metodologijom izrade i doprinos ciljevima ITP-a.

Po završetku izrade TS-a, županija službenim putem upućuje konačnu verziju TS-a na suglasnost MRRFEU-u. Po zaprimanju konačne verzije TS-a, MRRFEU daje pisanu suglasnost da se predmetna TS uputi u postupak usvajanja županijskim tijelima.

Nakon donošenja TS-a od strane županijske skupštine, MRRFEU priprema Sporazume o provedbi TS-a. Sporazum potpisuju čelnici županija i MRRFEU-a. Sporazum treba poslužiti kao pravna osnova za provedbu TS-a obalno-otočnih županija te pokretanje poziva na dostavu projektnih prijedloga unutar ITP-a za otoke. Sporazumom će se ustanoviti prava i odgovornosti sporazumnih strana za provedbu TS-a u dijelu ITP-a za otoke.

Sporazumom se definira:

- Primarni nositelj provedbe TS-a
- Opće odredbe: pravni okvir, predmet i svrha
- Prostorni obuhvat TS-a

- Izvori financiranja TS-a - indikativne financijske alokacije iz ITP-a i iznos vlastitog sufinanciranja
- Razdoblje provedbe
- Odgovornosti i obveze sporazumnih strana
- Praćenje provedbe i izvještavanje
- Uspostava posebnih tijela za provedbu TS-a
- Uvjeti za izmjene TS-a
- Odredbe o izmjenama/dopunama Sporazuma

Prilog Sporazumu je odluka županijske skupštine o donošenju plana razvoja jedinice područne (regionalne) samouprave, čiji je dodatak TS.